

L'emigració tossenca a Amèrica és molt primerenca en el temps, ja d'abans del Decret de Lliure Comerç (1778), present arreu per bé que concentrada bàsicament en tres zones: el Río de la Plata, el virregnat de Nova Granada (les costes actualment de Colòmbia i Veneçuela) i les illes caribenyes (Cuba i molt especialment Puerto Rico). Tossa és la població catalana amb un major percentatge d'individus emigrats a Puerto Rico al llarg dels segles XVIII i XIX. Altres països americans com Guatemala, Veneçuela, Colòmbia, Uruguai i Hondures van ser també destinació dels comerciants tossencs, sense el sacrifici i el treball dels quals no hagués estat possible el desenvolupament urbà tan singular i emblemàtic de l'Eixample de la localitat. A la tornada, una aurèola de llegenda envoltà aquests personatges, malgrat que no tots aconseguiren els seus propòsits de fortuna. Tomàs Vidal i Rey, el més ric i filantrop de tots ells i Abraham Canals, el tossenc que "va perdre la maleta a l'Estret" representen les dues cares de l'aventura americana a Tossa de Mar.

ITINERARI CULTURAL DEL CONSELL D'EUROPA

Un projecte de cooperació en l'àmbit del patrimoni cultural, educatiu i turístic d'Europa, orientat a l'elaboració i promoció d'un o diversos itineraris basats en una ruta històrica, un concepte cultural, una figura o fenomen amb una importància transnacional i significat per a l'enteniment i el respecte dels valors comuns europeus. Pot ser una ruta física o una xarxa d'enclavaments patrimonials. Un total de 33 Itineraris culturals, dedicats a diversos temes del patrimoni cultural (arquitectura, art, prehistòria, personatges històrics, rutes religioses, cultures tradicionals...) posseeixen actualment aquest esment del Consell d'Europa.

c/ Bonaventura
Carreras, 11
17255 Begur (Girona)

615 13 54 43
info@municipisindians.cat
www.municipisindians.cat

Ajuntament de
Tossa de Mar

Diputació
Barcelona

Diputació de Girona

Diputació Tarragona

RUTA DELS INDIANS DE TOSSA DE MAR

QUI SOM

La **Xarxa de Municipis Indians** neix amb la finalitat d'investigar, identificar i difondre el patrimoni material i immaterial dels indians a Catalunya. Amb aquest propòsit oferim un seguit de rutes que podreu dur a terme a cadascun dels municipis que integren aquesta entitat.

A més, volem desenvolupar un projecte comú, que permeti crear **instruments que impulsin el coneixement de la història i cultura compartida entre els municipis**; i amb el continent americà. I que ajudi a contribuir a la recuperació, conservació i difusió del llegat indià dels municipis que integren la Xarxa.

Formen part de la Xarxa els municipis catalans amb tradició indiana i que compleixin els següents requisits mínims: que existeixi justificació històrica, presència d'elements materials i capacitat d'organització del municipi.

Formen part de la Xarxa els següents municipis:

- Arenys de Mar
- Begur
- Blanes
- Calonge-Sant Antoni
- Districte Sant Andreu - BCN
- Lloret de Mar
- Palafrugell
- Sant Pere de Ribes
- Sitges
- Torredembarra
- Tossa de Mar
- Consorci de PT Costa del Maresme

RUTA DELS INDIANS DE TOSSA DE MAR

1

1. Casa de Cultura

L'antic hospital de pobres o de Sant Miquel és el llegat més gran d'un tossenc al seu poble. Tomàs Vidal i Rey, va acumular la major part de la seva fortuna a Guatemala, on tenim documentat que l'any 1745 ja hi vivia. I on diversos negocis el van convertir en el més ric de Tossa. Un cop retornat, en comptes de fer-se edificar una sumptuosa mansió colonial com van fer altres indians, va reparar l'antiga casa pairal i va destinar tota la seva fortuna a un hospital de pobres malalts. Agraïts, els convilatans el tractaven de Don, el feien padri dels seus fills, testimoni dels casaments i s'admiraven dels seus costums adquirits a Amèrica com els guarniments d'or que duia als botons, sivelles o espasí.

Es va donar la circumstància que poc després d'expressar el seu desig va morir el 1764. La seva voluntat va ser executada fil per randa pel nebot i marmessor Grau Vidal Ferro que fundà el nou hospital el 1765 i les obres de construcció finalitzaren el 1773. L'edifici de l'hospital, de dues plantes, és d'estil barroc, amb un claustre central i la capella de Sant Miquel en el lateral esquerra de l'edifici. Vidal i Rey, que va pagar 17.250 lliures per a la seva construcció, està enterrat a la cripta al mig de la capella.

Avinguda del Pelegrí, 8-10

2. Eixample del segle XVIII

La forta entrada de capitals d'ultramar i l'impuls demogràfic experimentat durant la segona meitat del segle XVIII van permetre la construcció de l'Eixample de la petita vila de pescadors que llavors era Tossa, afavorida pel nivell econòmic assolit per comerciants i mariners. L'Eixample es desenvolupà als terrenys del Mas Rabassa i de l'apotecari Benet Esteve-Moré. Es tracta de la zona compresa entre els carrers de l'Estolt, Sant Josep, Sant Antoni, la Guàrdia, Pou de la Vila i el passeig per darrera del carrer del Socors. L'eix central esdevingué el carrer del Socors i el carrer de la Guàrdia. S'articulà tota la trama urbana entorn de l'Església.

C. de la Guàrdia

2

3. Casa Esteve-Llach

La casa Esteve-Llach, d'una de les famílies indians més emblemàtiques de Tossa, va ser construïda per l'indià de segona generació Joaquim Esteve-Llach i Bordas. El seu pare, Grau Esteve-Llach i Rabassa, era un hisendat i pilot tossenc que dedicà la seva vida a la navegació i al comerç amb Amèrica. Va morir a Uruguai l'any 1834, on va ser enterrat, malgrat que va fer enviar el seu cor embalsamat a Tossa juntament amb una col·lecció d'animals exòtics.

Carrer de la Guàrdia, 6

3

4. Casa "Mequedà"

La casa "Mequedà" o de les senyoretes Ferrer (1905), amb un anagrama al·legòric al comerç al mig de la façana, és una mostra més de la intensa activitat comercial que es desenvolupà a Tossa ja a les darreries del segle XIX i principis del XX. Alguns dels membres de la família Ferrer de Tossa van anar a Amèrica a mitjans del s.XIX i enriquits gràcies al negoci de la drogueria es van establir a Barcelona on van continuar fent negocis. A principis del s.XX van invertir capitals en refer antigues cases a la seva vila natal on venien a estiu. Can Mequedà n'és una, l'antiga casa de can Crema al Socors n'és una altra, i fora del nucli l'anomenat Xalet de Sant Jaume inaugurat als anys vint, n'és una altra.

Plaça d'Espanya, 7.

4

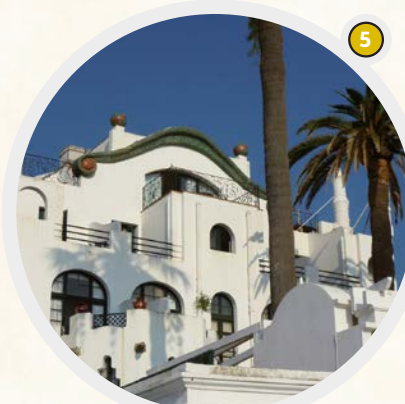
5. Hotel Diana

Fins ara no hi ha cap evidència documental i històrica que ens permeti vincular l'origen d'aquest immoble amb els indians. Tanmateix, el seu estil modernista sí és equiparable al d'altres construccions indians del país.

L'hotel Diana o casa de Joan Sans i Moré (1906) és obra de l'arquitecte modernista Antoni de Falguera i Sivilla. Joan Sans, que havia fet fortuna a amb el comerç del suro a Andalusia, encarregà la construcció d'una residència al Passeig Marítim de la vila sobre una casa típica de pescadors que estava en ruïnes. L'estil i alguns elements de l'edifici són molt propers al gaudinisme, especialment a la façana que mira al mar. El trencadís de color verd és l'element més característic. A la planta baixa hi trobem tres sales contigües, que es comuniquen per portes amb vidrieres policromades, i un pati a cel obert amb decoració ceràmica i portes trilobulades amb vitralls. Les palmeres atorguen un toc colonial al conjunt arquitectònic.

Plaça d'Espanya, 6.

5

6. Església Parroquial de Sant Vicenç

Cap a mitjans del segle XVIII, el Comú precendent de l'ajuntament de Tossa aprovà la construcció d'una nova església, ja que l'antic temple parroquial havia quedat petit per a una localitat que s'havia estès fora de muralles. La construcció comptava amb la participació dels vilatans, però va quedar paralitzada i va ser necessària l'aportació de Vidal i Rey, el qual donà un préstec sense interessos. Alguns comerciants enriquits a Amèrica van participar també en el finançament de la façana, del retaule de Sant Sebastià i de les pintures interiors de l'església.

Pou de la Vila, 6

6

7

7. "Es Xalet d'en Bram"

La fortuna no va somriure a tots els qui van viatjar, com és el cas d'Abraham Canals, que va seguir les passes del seu germà Jaume, que s'havia enriquit a Cuba, però va haver de tornar fracassat i, de camí, "llençar la maleta buida a l'Estret". De nou a Tossa, s'enyorava tant de l'Atlàntic que localitzà el millor lloc del penya-segat des d'on divisar la immensitat del mar i començà a cavar la roca viva per fer-ne un mirador. El pobre Bram va esdevenir la mofa dels convilatans que, en veure'l treballar a pic i pala, comentaven que s'estava construint un xalet. Però en Bram no s'equivocava, des d'aquest enclavament es gaudeix d'un dels paisatges marítims més encisadors de la Costa Brava, amb unes aigües transparents i cristal·lines que recullen totes les tonalitats de verds i blaus.

Camí del Far.

8

8. Cementiri municipal

Al cementiri municipal es conserva el panteó de l'indià Pau Moreu i Gelpí, que va morir a Barcelona l'any 1887. Seguint les seves voluntats, els hereus van fer traslladar les restes a la seva vila natal, Tossa, des d'on va partir de jove a fer les Amèriques.

Camí del Cementiri.

